

Introduktion til Psykologi C

Timens mål:

- At møde hinanden
- At vide hvad psykologi er for et fag
- At vide hvad der forventes til eksamen
- Appetizers

EHD - Esben Høgh Dahlgaard

EHD - Esben Høgh Dahlgaard

- 30 år gammel
- Aarhus
- Folkeskolelærer i 2020
- Efterskolelærer i seks år
- Skriver speciale i Musikvidenskab og Psykologi
- Vikar frem til vinterferien 2026
- Synger i kor, spiller i band og fan af det meste sport!

Hvem er I?

- Hvad hedder du?
- Hvilken linje er du på?
- Hvorfor har du valgt psykologi-faget?
 - Spændende eller mindst kedeligt?
- Hvad er god undervisning for dig? Hvordan lærer du bedst?

Hvem er I?

- Speedfriend'ing
- To rækker over for hinanden
 - Sit navn
 - Klasse
 - Alder
 - Superkraft
 - Livret
 - Seneste grin
 - Hvor skal din næste rejse gå hen?
 - Yndlingsfarve
 - Yndlingsserie
 - Hvis du skulle gå ned og synge karaoke i kantinen, hvilken sang?
 - Hvad gør dig glad?
 - En person der inspirerer dig?

Hvem er I?

- Hurtig udveksling af info styrker korttids- og arbejdshukommelsen
- Personlige/emotionelle detaljer huskes bedre
- Social interaktion skaber stærkere indkodning og genkaldelse

HVAD ER DET?

Psykologi: Menneskets adfærd

(+ indre og ydre faktorer, som påvirker den)

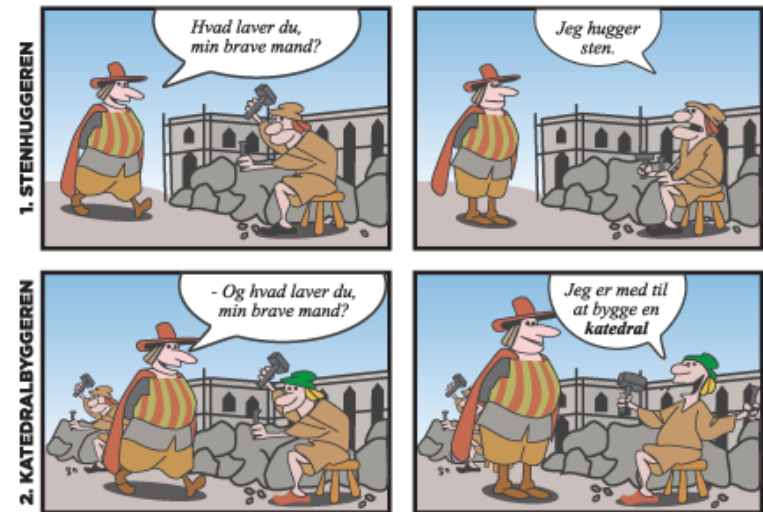
Videnskaben om, hvordan vi mennesker **sanser, tænker, lærer, føler, handler** og **udvikler** os.

Kombinerer psykologi, samfund, kultur og biologi.

Vi arbejder med:

- Teorier – fx motivation, læring, udvikling, identitet
- Empiri – undersøgelser og forsøg
- Metoder – hvordan vi indsamler og vurderer viden

Formål: At forstå os selv, andre og samfundet – og bruge viden kritisk

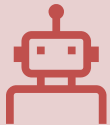
Rammerne

59 lektioner

Læsepensum: 150-250 sider

Primært et mundtligt fag

Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve, hvor man trækker en case, som primært skal analyseres inden for emnet. En case kan være en forskningsartikel, en case fra det virkelige liv, en artikel, et billede.

Opgaverne består af en overskrift, der angiver tema, underspørgsmål med flere taksonomiske niveauer samt et bilagsmateriale på to til tre normalsider.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 48 minutters forberedelsestid. Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation og former sig derefter som en samtale mellem eksaminant og eksaminator med udgangspunkt i opgaven.

Videnskaben, psykologi, har en historie med mange traditioner til at forstå menneskets adfærd.

- *Alle tre fakulteter/hovedområder er repræsenterede og der er stor forskel på, hvordan viden **metodisk** er fremkommet!*

Naturvidenskabelig tilgang – biologiske og fysiske processer (hjernen, hormoner, nervesystem)

- Eksperimenter og målinger (naturvidenskab)

Samfundsvidenskabelig tilgang – sociale, kulturelle og miljømæssige faktorer

- Observationer, spørgeskemaer, statistik (samfundsvidenskab)

Humanistisk tilgang – individets oplevelser, tanker, følelser og mening

- Interviews, fortolkning, tekstanalyse (humaniora)

Kort sagt: Psykologi er en **blanding** af forskellige videnskabelige tilgange – vigtigt at kende forskellene.

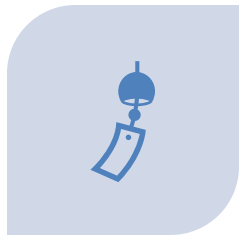
Faglige mål *(uddrag)*

...

- Redegøre for psykologiske **teorier** og **undersøgelser** – bruge fagligt **begrebsapparat**
- Udvælge, anvende og forholde sig kritisk til psykologisk viden
- Inddrage forskellige perspektiver til at forklare **problemstillinger**
- Kendskab til fagets forskningsområder

...

Psykologiens kernestof

SOCIALPSYKOLOGI

UDVIKLINGSPSYKOLOGI

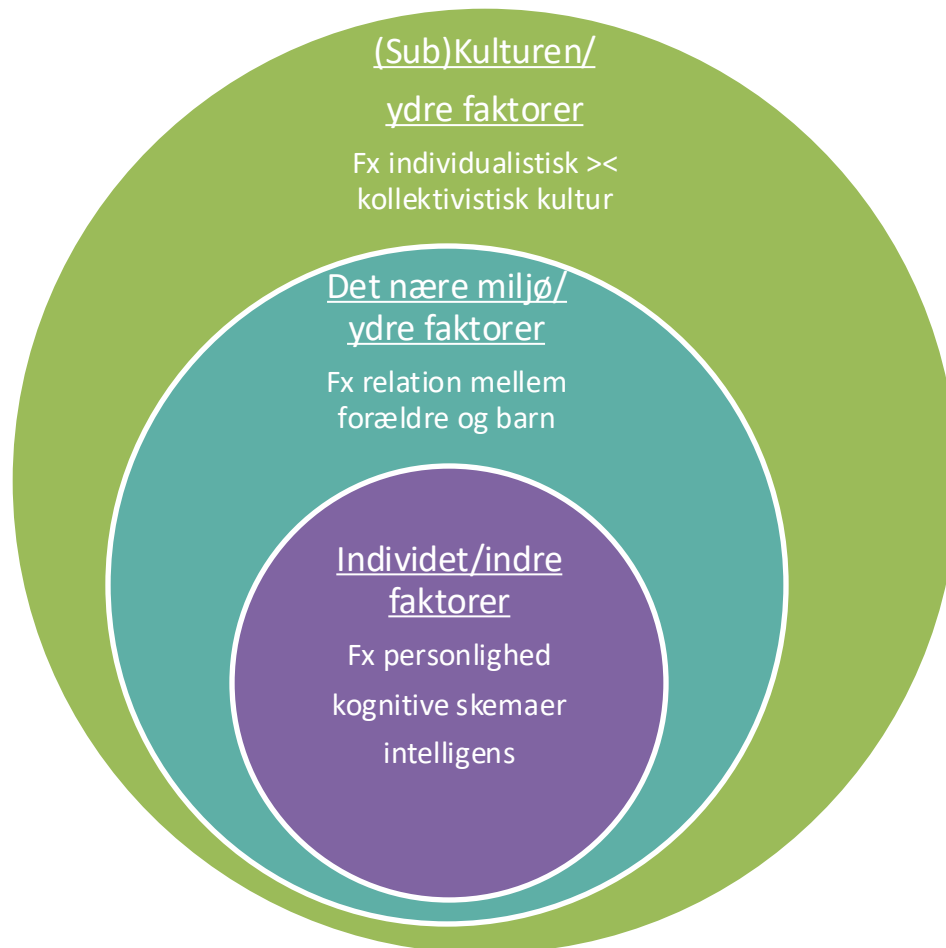

KOGNITION OG
INDLÆRING

PERSONLIGHED OG
IDENTITET

Hvordan kan psykologien forklare menneskelig adfærd?

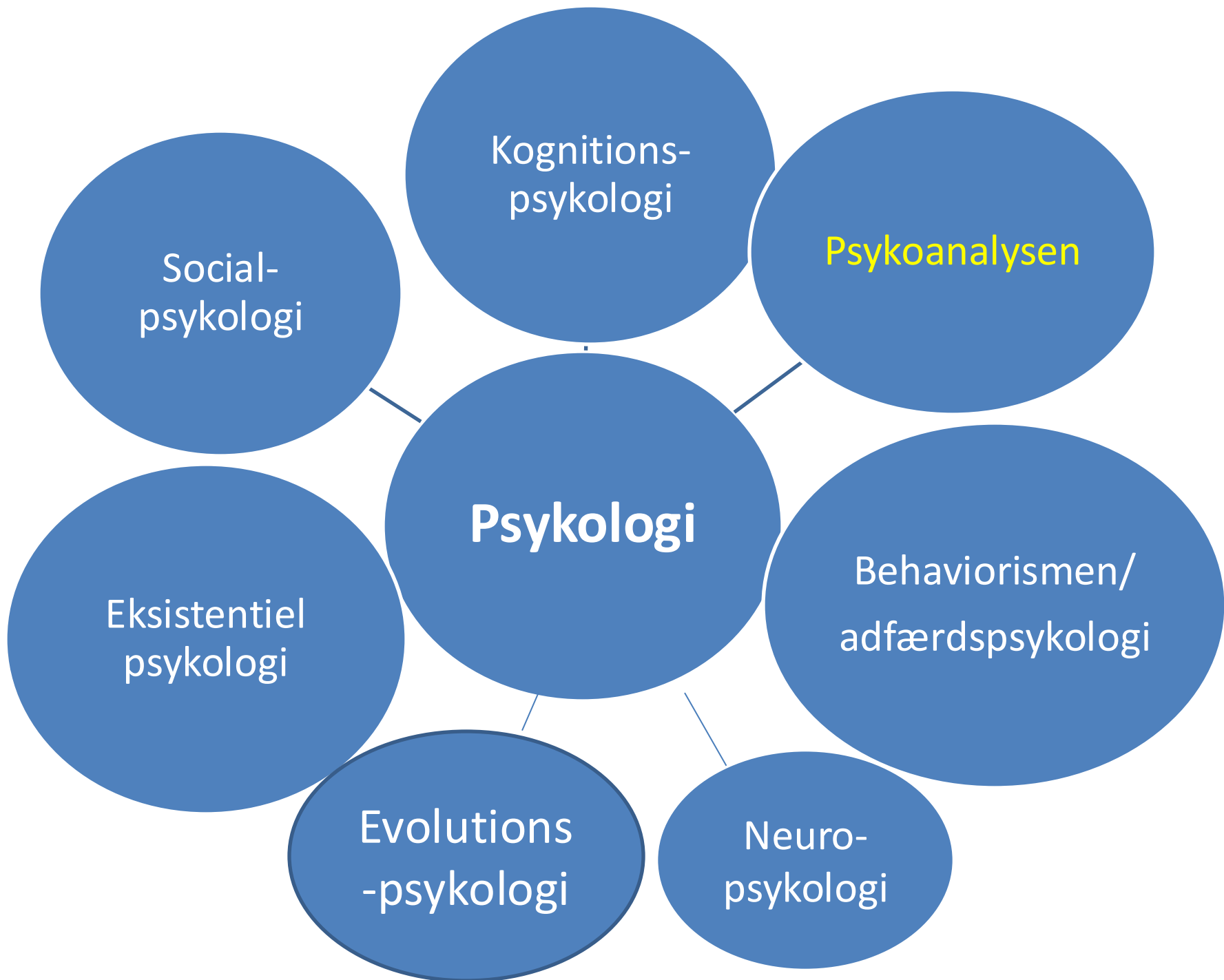
Eksempel: Sara til mundtlig eksamen

● **Individet/indre faktorer:** Sara er fagligt stærk, men har lav self-efficacy og et kognitivt skema om, at hun klarer sig dårligere mundtligt.

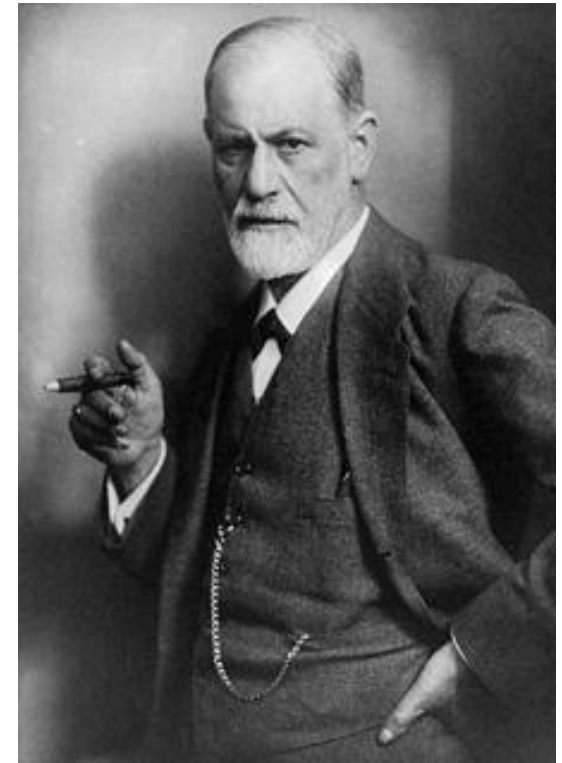
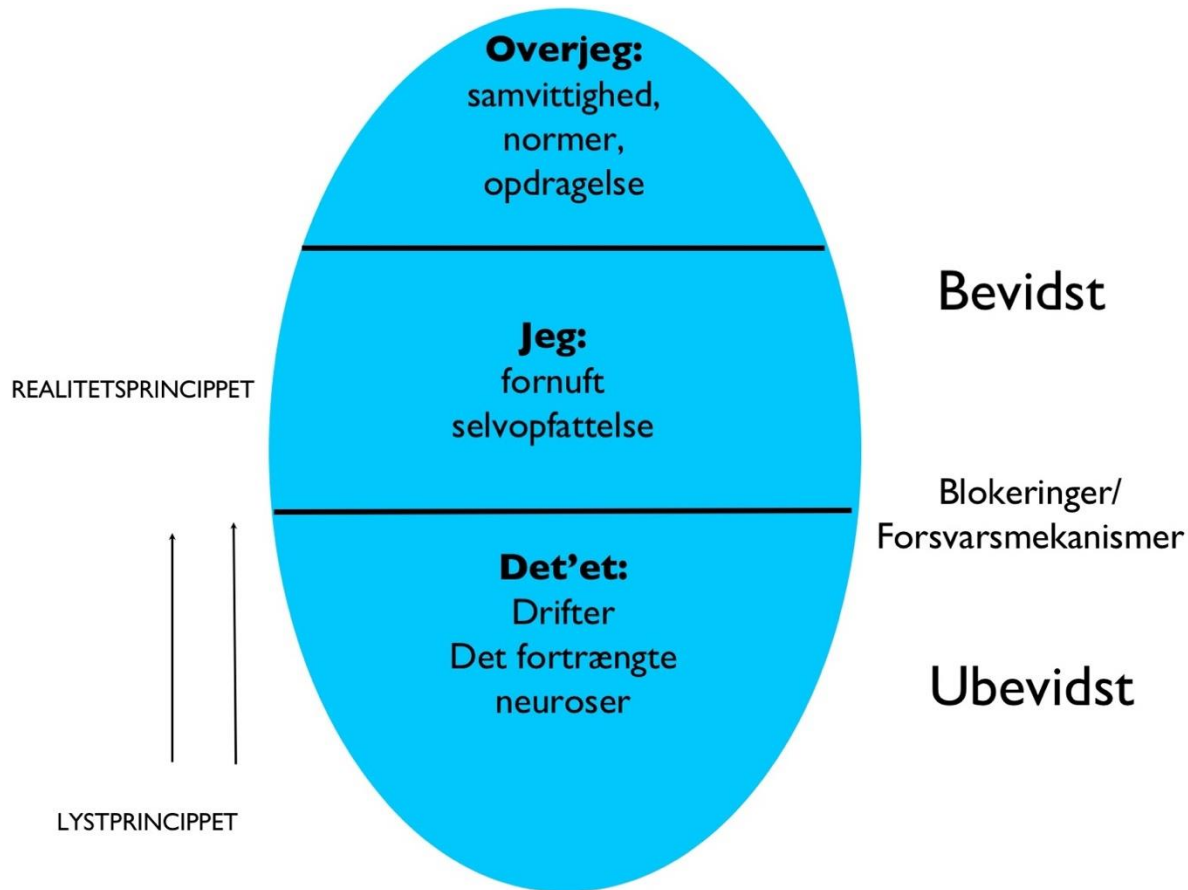
● **Det nære miljø/ydre faktorer:** Støttende vennegruppe hjælper hende med at øve, men forældres høje forventninger øger presset.

● **(Sub)kulturen/ydre faktorer:** Gymnasiet har et konkurrencepræget miljø med fokus på karakterer, hvilket både motiverer og stresser hende.

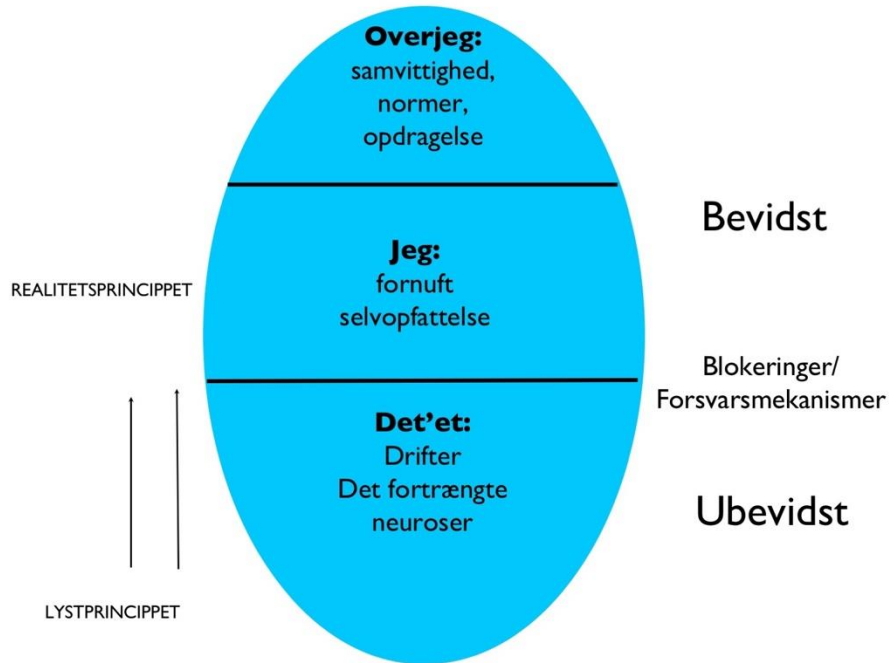
→ Saras præstation formes af samspillet mellem indre faktorer, nære relationer og den overordnede kultur.

Psykoanalysen

Psykoanalysen

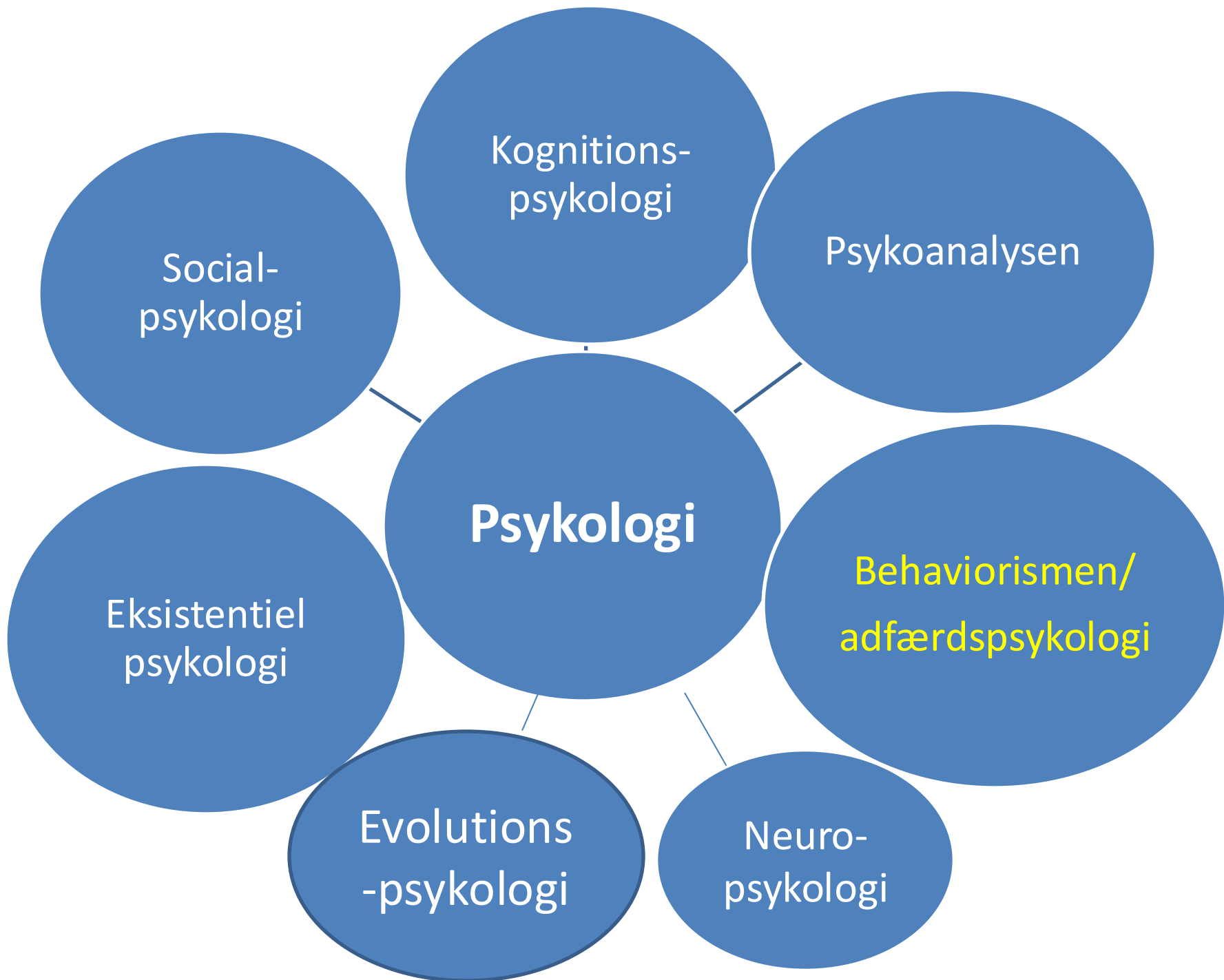

Eksempel: Du er sulten i timen, og din klassekammerat har en croissant.

Det'et (lystprincippet): "Jeg er sulten! Tag croissanten med det samme."

Overjeg'et (moraliske normer): "Det ville være forkert – man stjæler ikke."

Jeg'et (realitetsprincippet): "Jeg spørger, om jeg må få den, eller køber noget senere."

Kognitions-
psykologi

Psykoanalysen

Social-
psykologi

Psykologi

Behaviorismen/
adfærdpsykologi

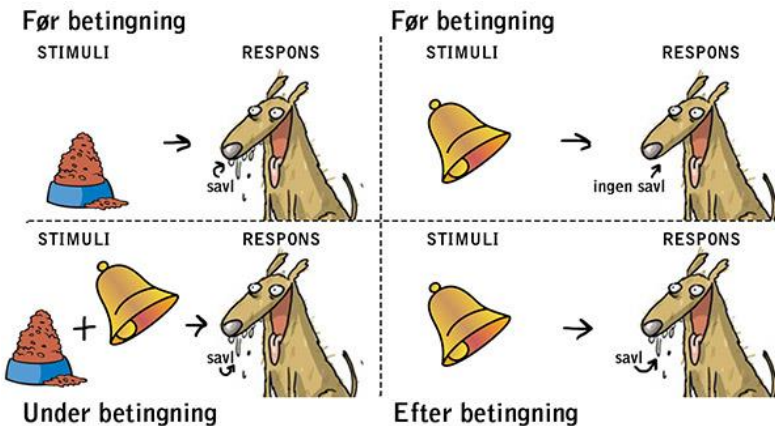
Eksistentiel
psykologi

Neuro-
psykologi

Evolutions-
psykologi

Behaviorismen (1913)

- Klassisk betingning: Pavlov og Watson
- Operant betingning: Skinner
- Social indlæringsteori: Bandura

Klassisk betingning

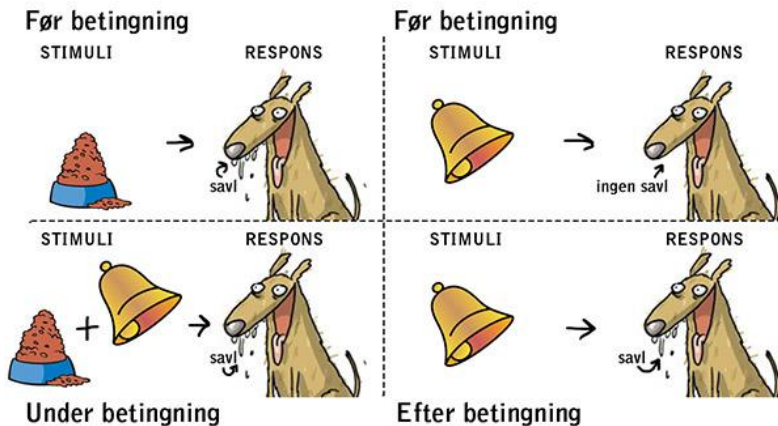

YouTube: *Pavlovs Dogs*

<https://www.youtube.com/watch?v=asmXyJaXBC8>

Behaviorismen (1913)

- Klassisk betingning: Pavlov og Watson
- Operant betingning: Skinner
- Social indlæringsteori: Bandura

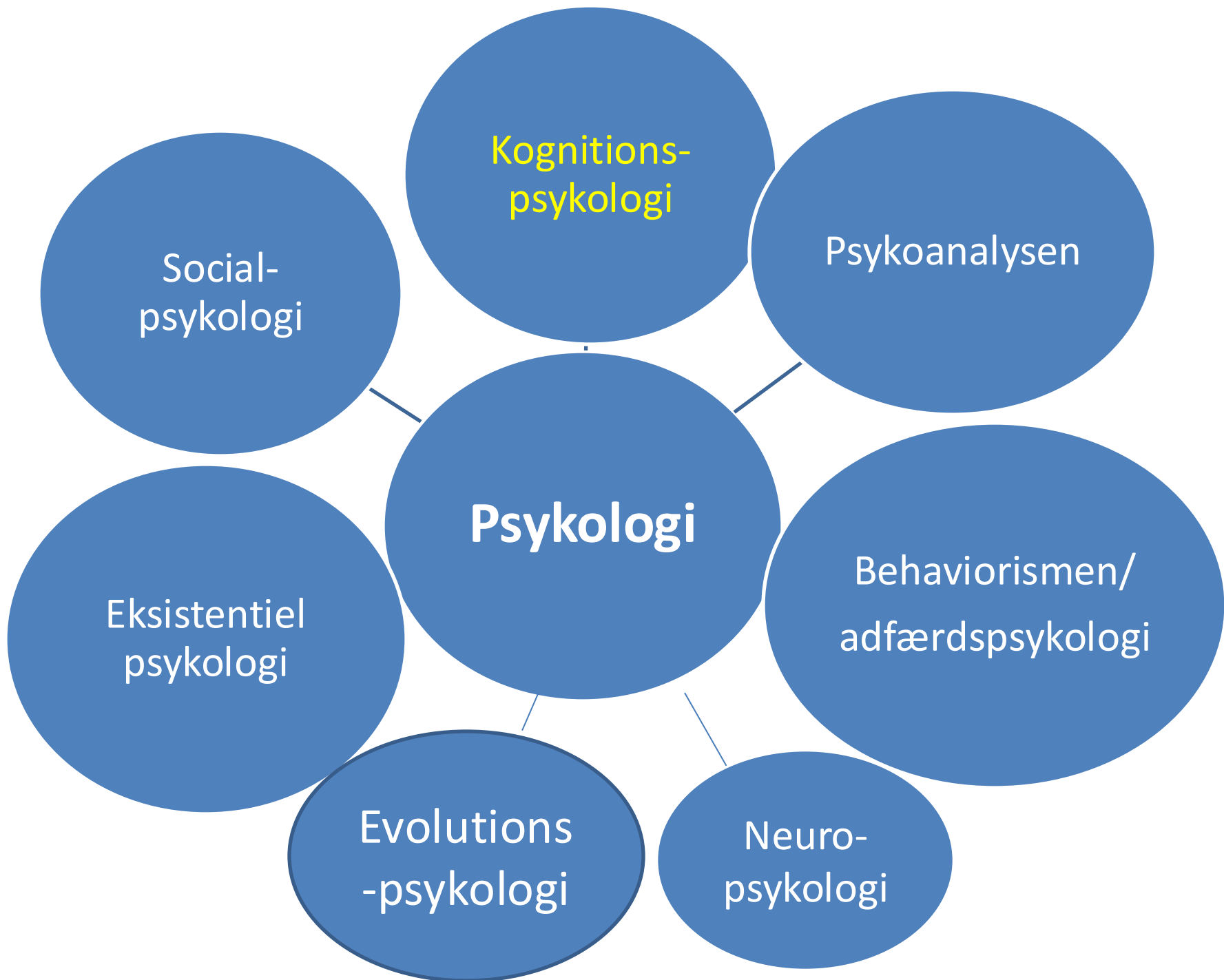

Social indlæringsteori

YouTube: *Social Learning Theory: Bandura's Bobo Beatdown Experiments*

<https://www.youtube.com/watch?v=XHIhkM1cAv4>

Kognitions-
psykologi

Psykoanalysen

Social-
psykologi

Psykologi

Behaviorismen/
adfærdspsykologi

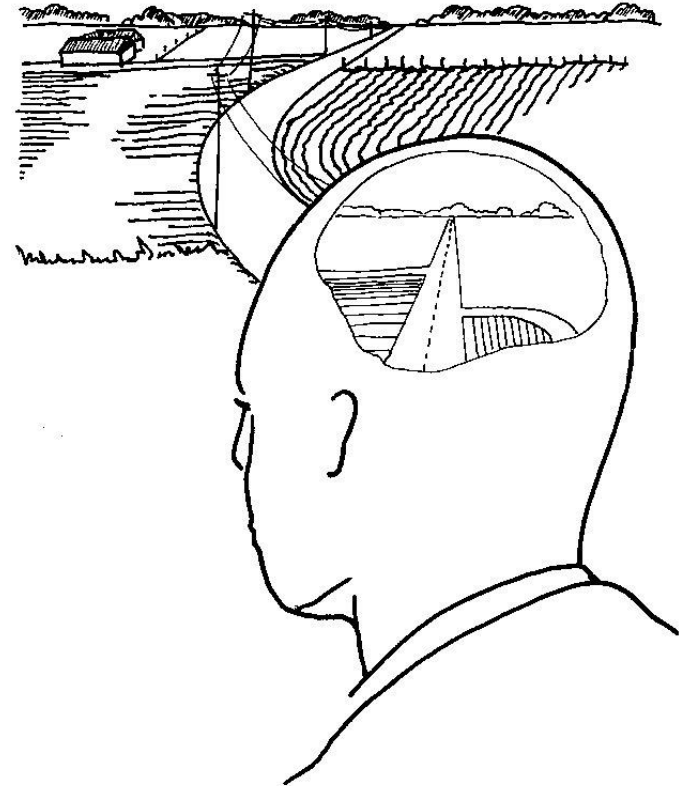
Eksistentiel
psykologi

Evolutions-
psykologi

Neuro-
psykologi

Kognitiv psykologi

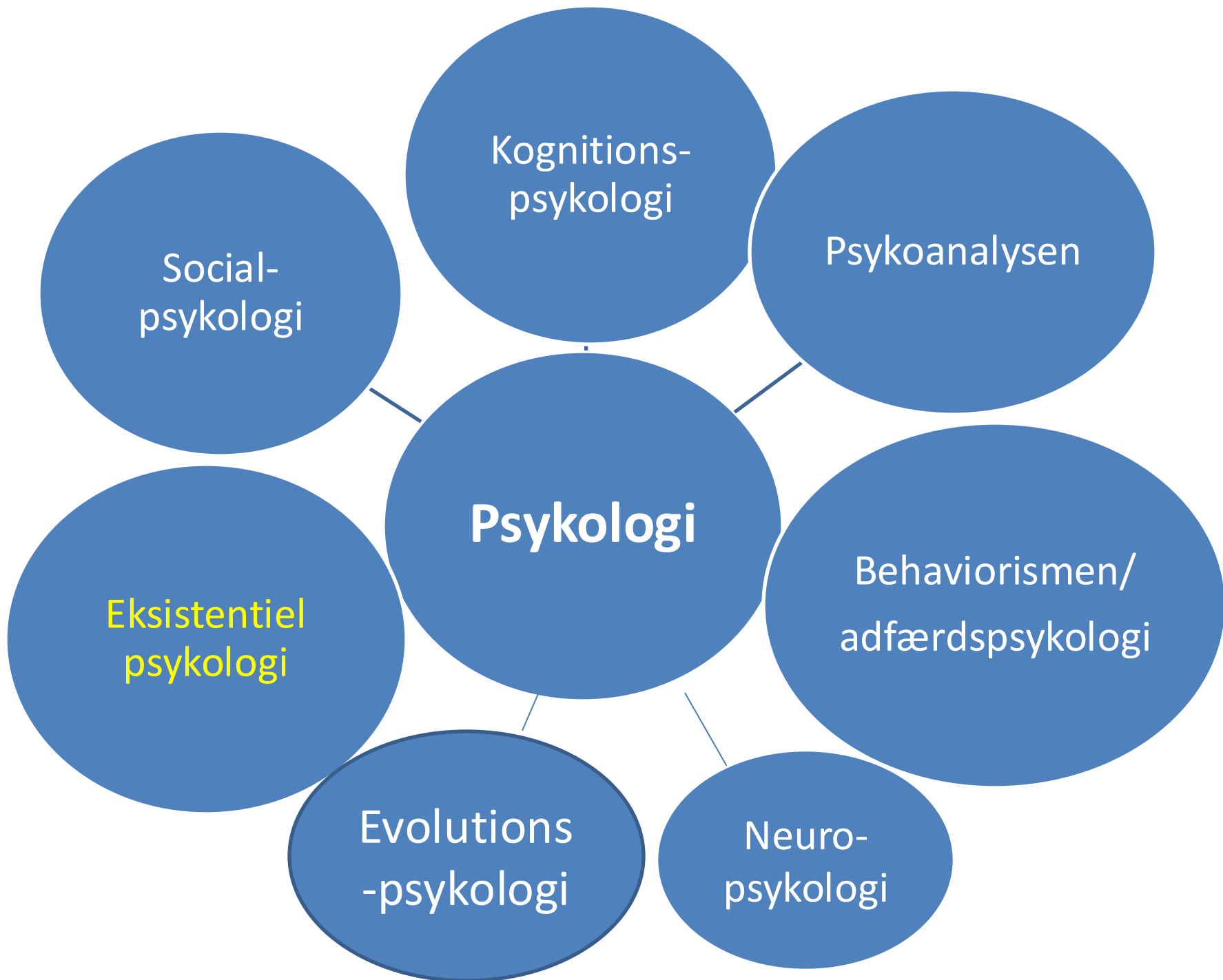
- 1960'erne
- Videreudvikling af behaviorismen
- Har de mentale processer i fokus – i form af **kognitive skemaer**, som afgørende for vores adfærd
- Eksempel: ny lærer
 - Bartlett
 - Piaget
 - Hvad var der et billede af på første slide?
 - Hvilken farve skjorte havde jeg på?

Kognitiv psykologi

YouTube: *The Monkey Business Illusion*
https://www.youtube.com/watch?v=IGQmdoK_ZfY

Social-
psykologi

Kognitions-
psykologi

Psykoanalysen

Psykologi

Eksistentiel
psykologi

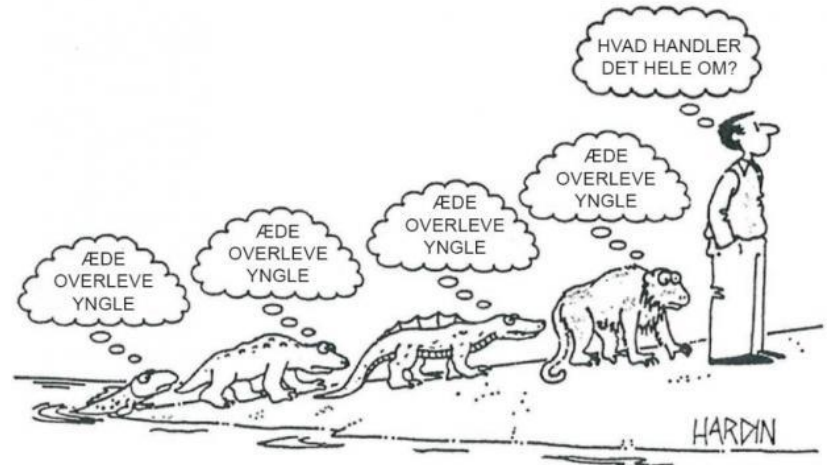
Behaviorismen/
adfærdspsykologi

Evolutions-
psykologi

Neuro-
psykologi

Eksistenspsykologien og humanistisk psykologi

- *Frihed*
 - *Valg*
 - *Ansvar*
 - *Angst*
- Kierkegaard
 - Maslow
 - Sartre:
 - *"Mennesket er dømt til at være frit."*

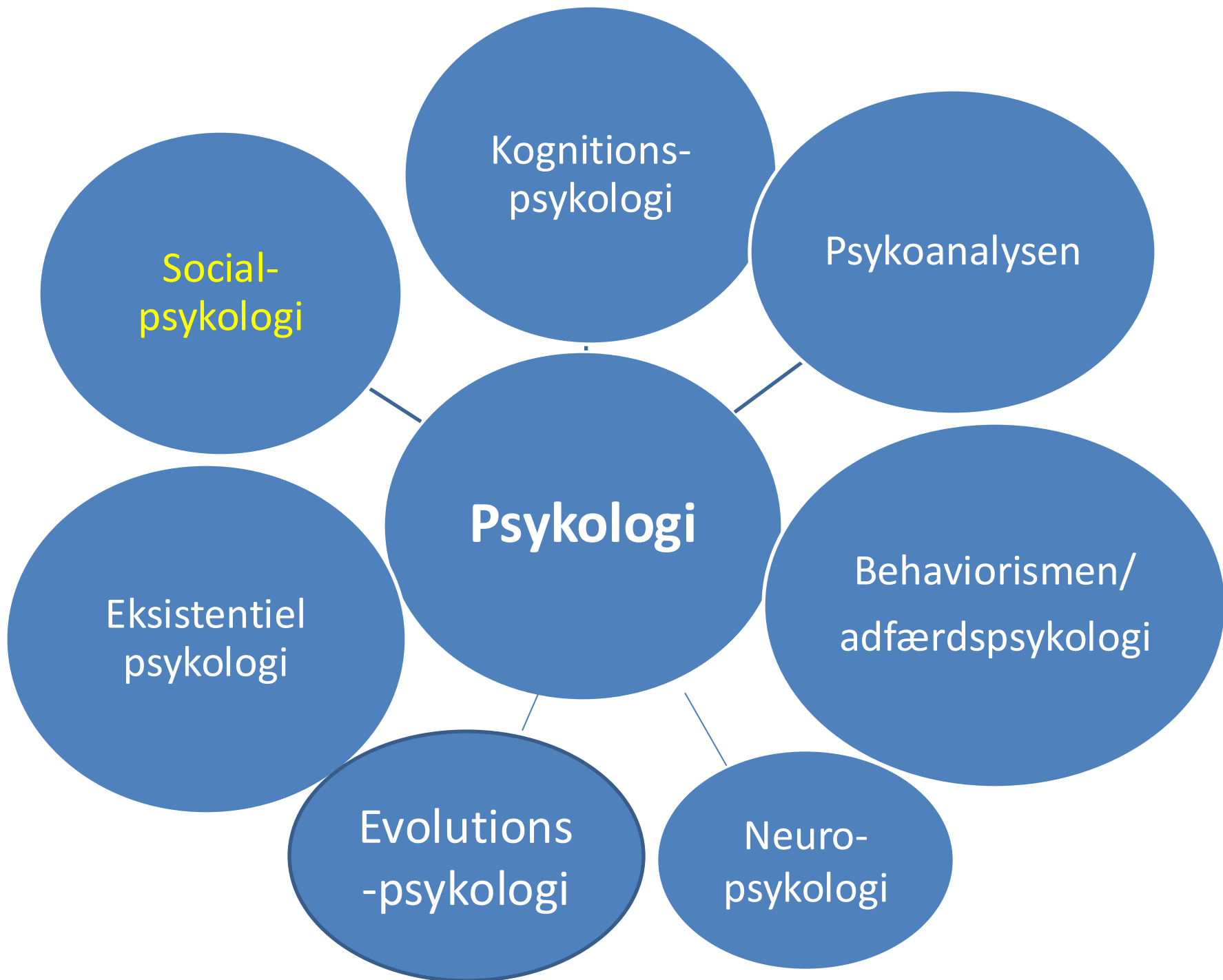

Eksistenspsykologien og humanistisk psykologi

Eksempel: Sofie i 3.g skal vælge SRP-emne:

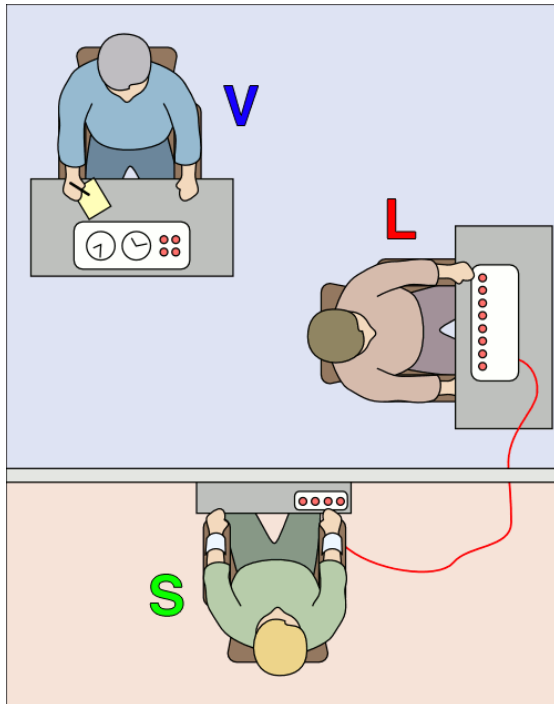
- Frihed: Mange mulige emner og fagkombinationer – ingen tvinger hende til et bestemt valg.
- Valg: Overvejer om hun skal vælge passion eller høj karakter.
- Ansvar: Valget påvirker motivation og måske fremtidigt studie.
- Angst: Nervøsitet over at vælge forkert og konsekvenserne.

 Pointe: Frihed giver både muligheder og usikkerhed. Ifølge eksistenspsykologien er det netop i sådanne situationer, vi formes som mennesker – gennem de valg, vi træffer, og det ansvar, vi tager.

Socialpsykologi/postmoderne psykologi

- Vores adfærd påvirkes også af de grupper vi indgår i...

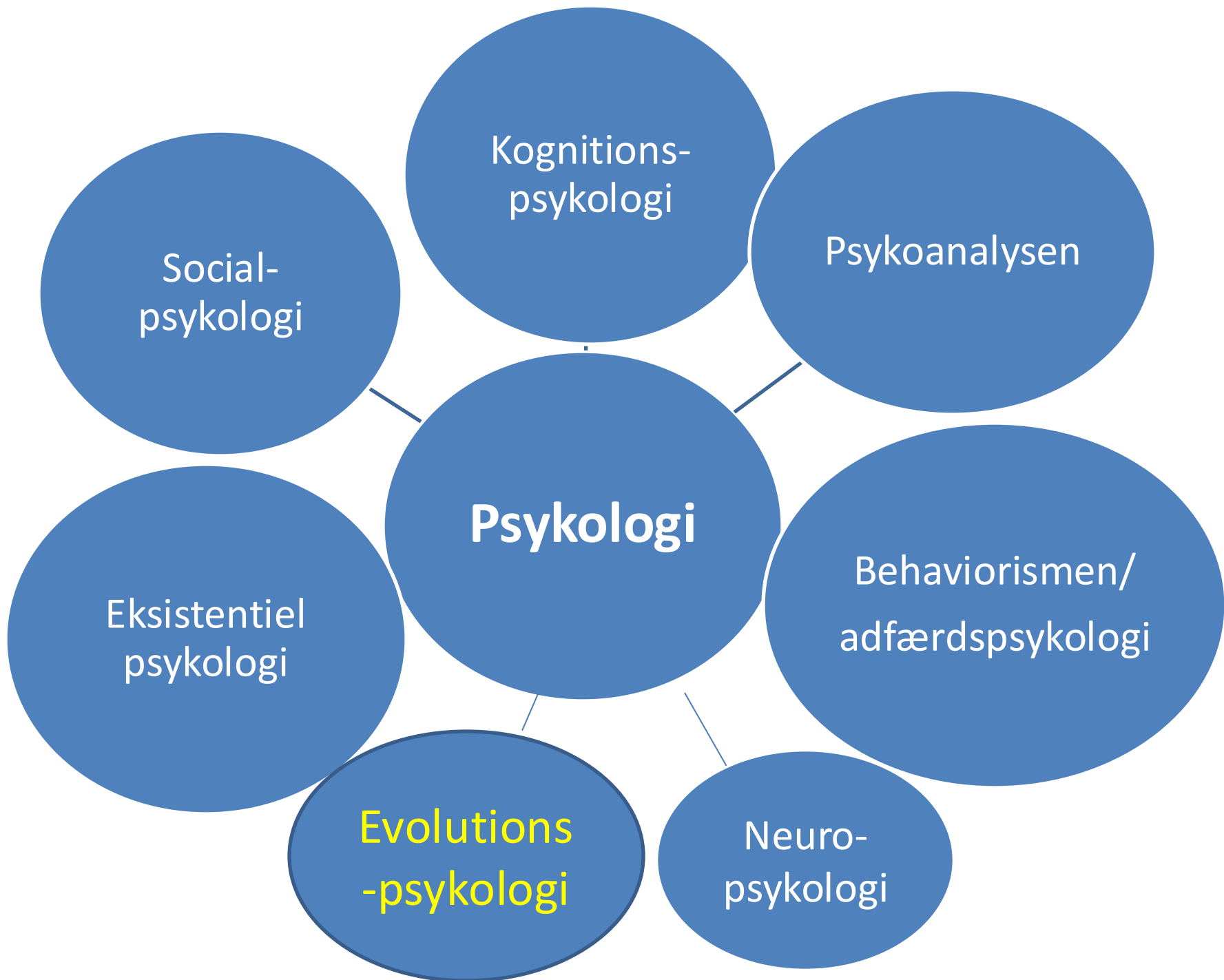

- Den eksperimentelle socialpsykologi
 - Milgram: Lydighed
 - Zimbardo: Stanford
 - Asch: Konformitet
- Socialkonstruktivismen
 - Giddens
 - Vores forståelse af verden ikke objektiv, men formet af sprog, kultur og sociale interaktioner.

Socialpsykologi/postmoderne psykologi

YouTube: *Asch's konformitetsforsøg - med danske tekster*
<https://www.youtube.com/watch?v=ZeRWLLNehII>

Kognitions-
psykologi

Psykoanalysen

Social-
psykologi

Psykologi

Behaviorismen/
adfærdspsykologi

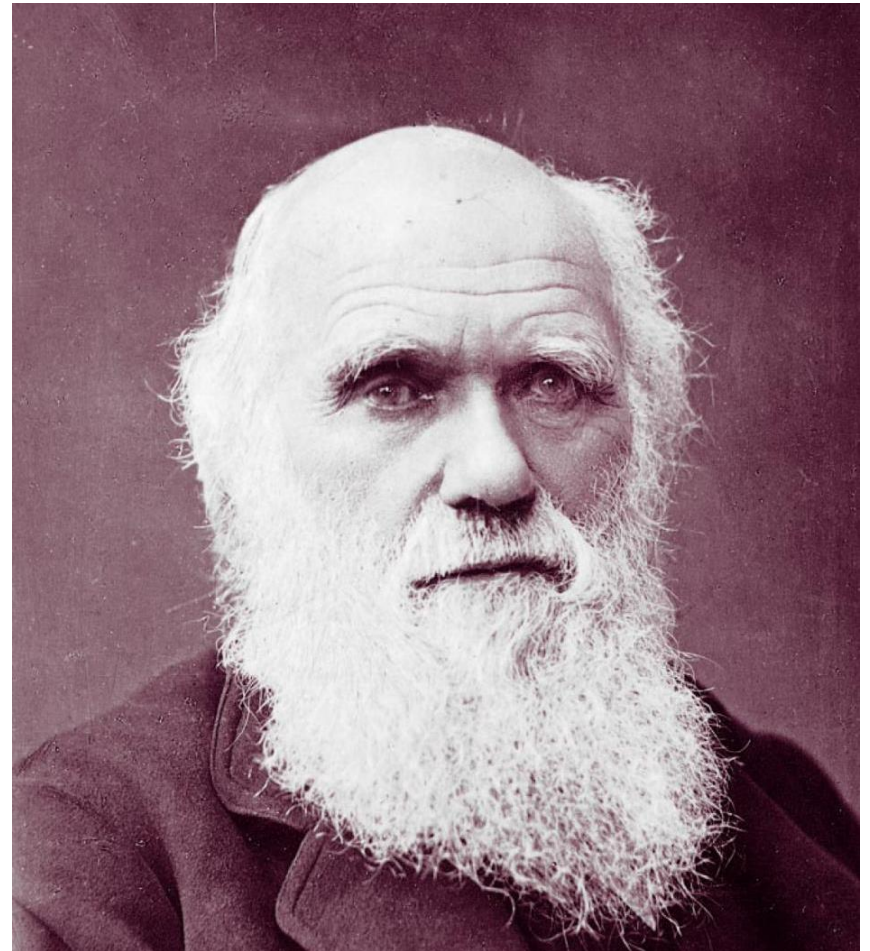
Eksistentiel
psykologi

**Evolutions-
psykologi**

Neuro-
psykologi

Evolutionpsykologien

- Naturlig selektion
- Videreførelse af generne
- Darwin
- Lorenz/Bowlby
- Buss
- Evolutionspsykologien ser menneskets tanker og adfærd som resultatet af millioner af års tilpasning – vi handler stadig ud fra instinkter, der engang hjalp os med at overleve og føre generne videre.

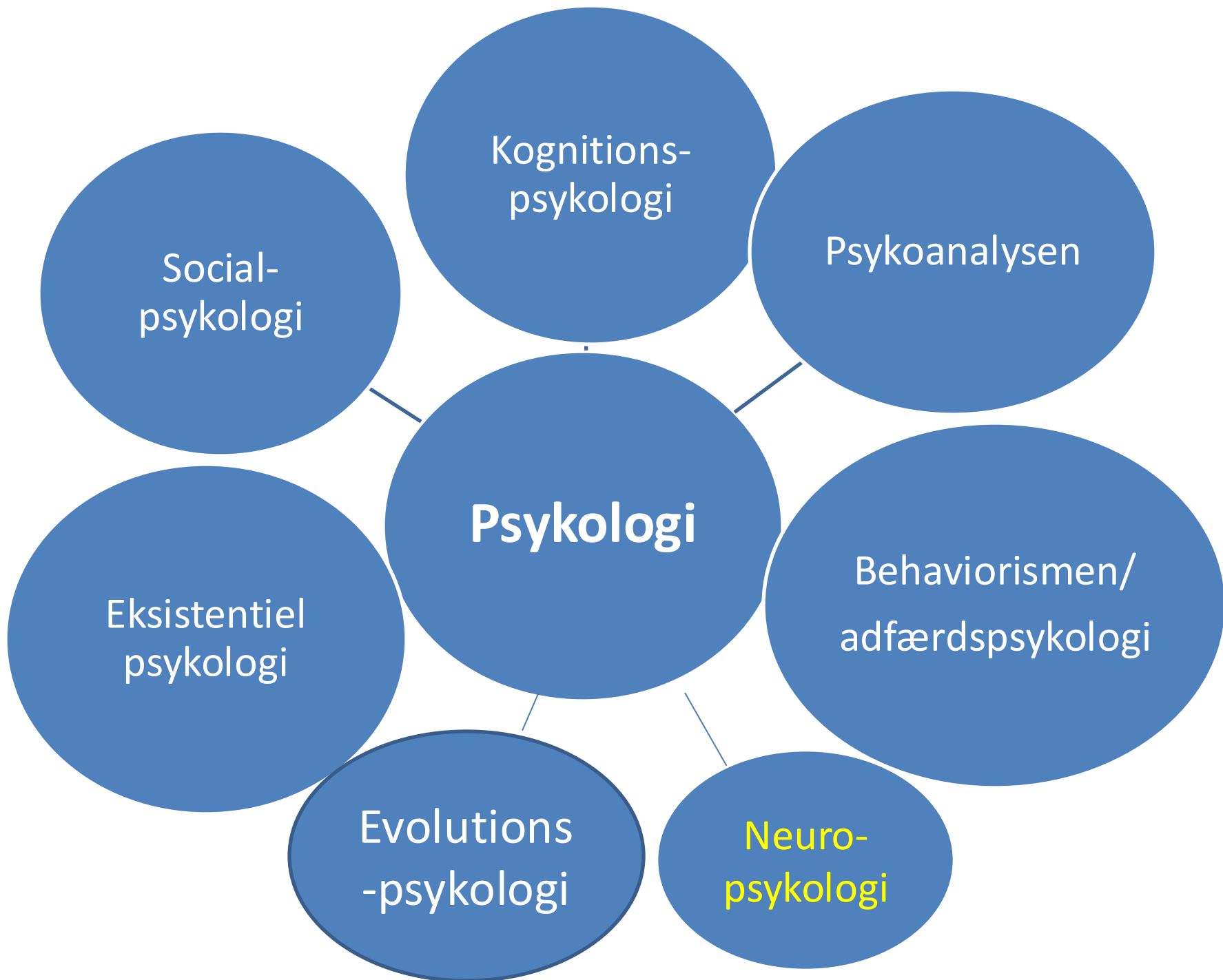

Evolutionopsykologien

- Naturlig selektion
- Videreførelse af generne
- Darwin
- Lorenz/Bowlby
- Buss
- Evolutionopsykologien ser menneskets tanker og adfærd som resultatet af millioner af års tilpasning – vi handler stadig ud fra instinkter, der engang hjalp os med at overleve og føre generne videre.

Gymnasiefest – evolutionopsykologi

- **Naturlig selektion:** Sjove, udadvendte eller gode dansere tiltrækker opmærksomhed.
- **Gener:** Vi prøver stadig ubevidst at gøre indtryk og vise styrke/omsorg.
- **Tilknytning:** Vi holder os ofte til nære venner for tryghed.
- **Partnervalg:** Attraktivitet påvirkes af sundhed, selvtillid og status.

Kognitions-
psykologi

Psykoanalysen

Social-
psykologi

Psykologi

Behaviorismen/
adfærdspsykologi

Eksistentiel
psykologi

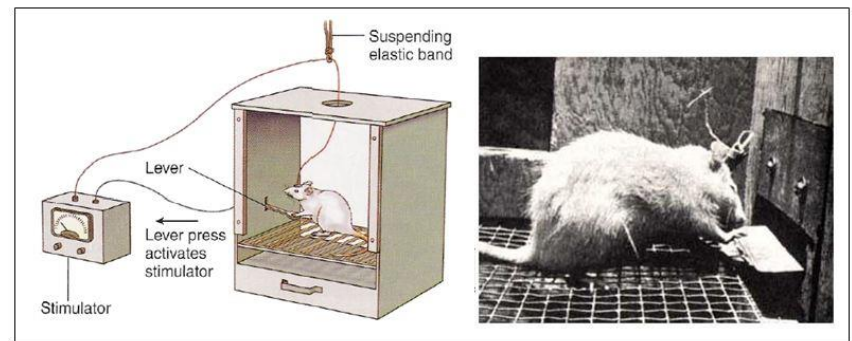
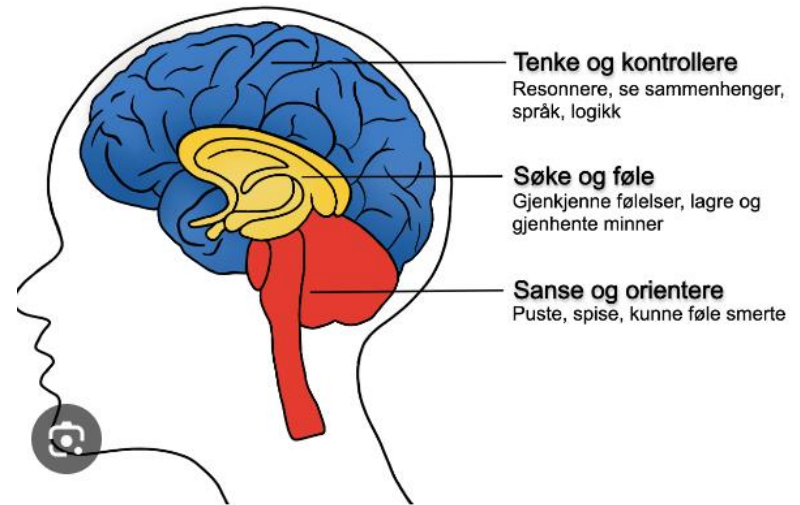
Evolutions-
psykologi

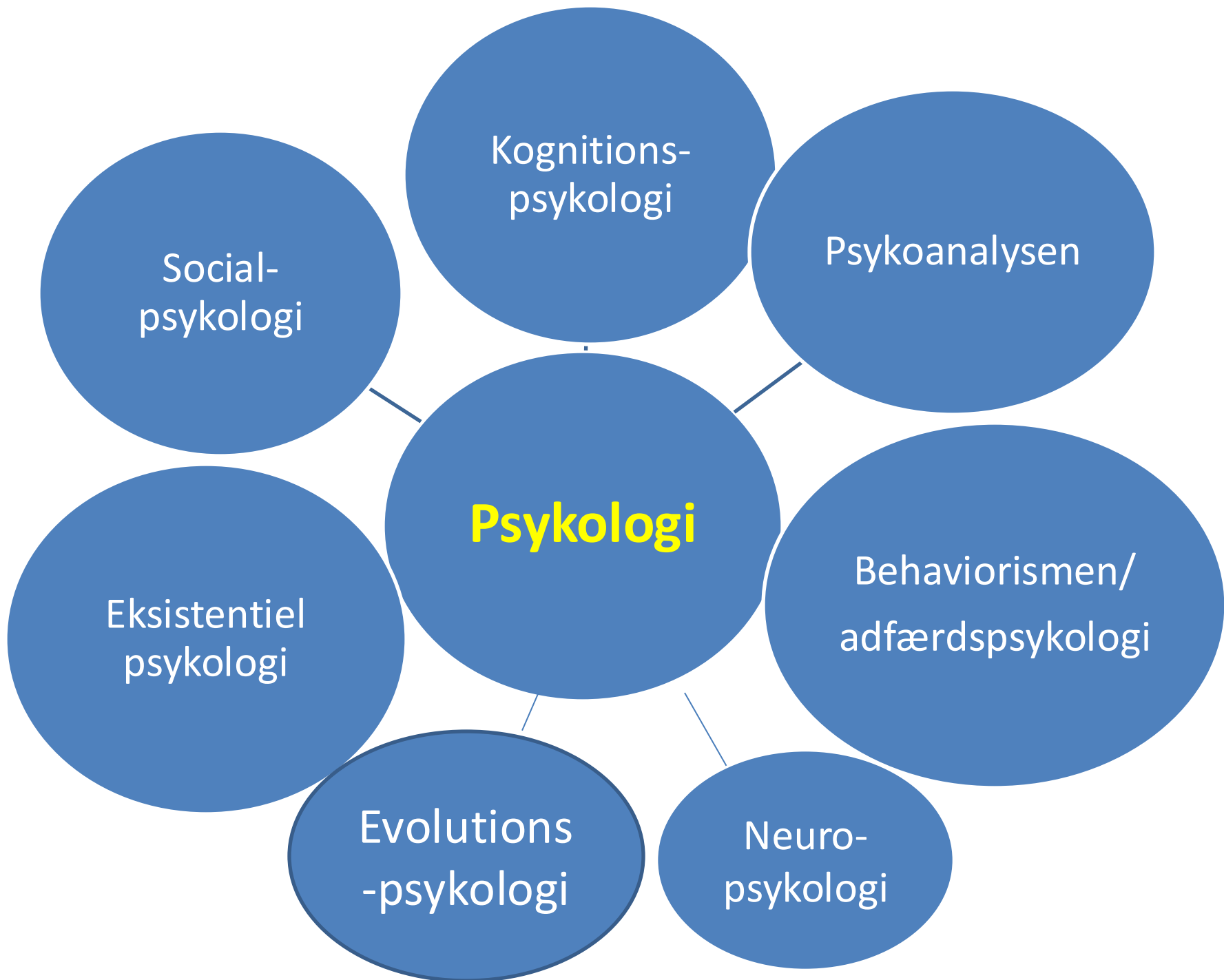
Neuro-
psykologi

Neuropsykologi

- Hjerneskadede patienter (Phineas Gage)
- Frygt (Amygdala)
- Belønningscenteret
- Olds og Milner
- Hjerneskanninger
- Neurotransmittere (dopamin)

- Neuropsykologien forbinder biologiske prosesser i hjernen med adfærd, følelser og kognition.

Identificere og besvare problemstillinger...

- Ud fra denne korte teorigennemgang kan I måske allerede svare på problemstillinger?
- Hvorfor ryger man?
- Hvorfor får man stress?
- Hvorfor får man en tatovering?
- Hvorfor rækker man hånden op i timerne?